

TÜRÜK

*Uluslararası Dil, Edebiyat
ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi
2017, Yıl:5, Sayı:10*

Geliş Tarihi: 23.05.2017

Kabul Tarihi: 15.06.2017

Sayfa:200-202

ISSN: 2147-8872

**Yrd. Doç. Dr. Sedat BAHADIR, BÜYÜK REYHANLI AŞİRETİ VE BAHADIRLILAR
-Tarih İnanış ve Halkbilimi-, Ankara: Sonçağ Yayınları, 2016, s. 442,**

ISBN: 978-605-9190-72-5

İskender Korkmaz*

Türk kültürü ve tarihi açısından boy, oymak ve aile kavramları millileşmek ve milletleşmeye giden süreçte önemli bir yere sahiptir. Türk toplumu içerisinde birden çok aşiret bulunmakla birlikte bu aşiretler içerisinde büyük önem arz eden aşiretlerden birisi de Reyhanlı Aşireti ve Bahadırlıdır. Bu aşiret, İran'ın Rey kentinden göç ederek Anadolu'nun farklı bölgelerine dağılmıştır. Aşiretin büyük bir bölümü Anadolu'nun güneyine yerleşerek burada yaşamlarını devam ettirmişlerdir. Bu topluluk, stratejik öneme sahip Kuzey Suriye bölgesine hükmetmeye başladıktan sonra kendi akrabalarından olan Reyhanlı aşiretini kurmuştur. Bu aşiret içerisinde yer alan Bahadırlılar yüksek bir sayı ile varlıklarını sürdürmüşlerdir.

Güney Anadolu bölgesinde yaşayan Türkmenler, üzerinde yapılan birçok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalardan birisi Ali Rıza Yalgın'ın Cenup'ta Türkmen Oymakları kitabıdır. 1922'de başlatmış olduğu çalışmasını Güney Anadolu'nun çeşitli bölgelerini dolaşarak alan araştırmaları yapmıştır. Yaptığı bu çalışmasını 1931-1932 yılında 5 cilt halinde bastırıştır. Faruk Sümer, Oğuzlar (Türkmenler) kitabında Türklerin Orta Asya'dan Anadolu'ya geliş süreçlerini incelemiş ve eserde Halep Türkmenlerine de geniş yer vermiştir. Bu alanda Mehmet Erol, Enver Çakar, İlhami Şahin, Orhan Kılıç, Yaşar Yücel gibi çeşitli araştırmacılar da eserler vermiştir. Konu üzerine yapılan yeni çalışmalardan birisi de burada tanıtacak olduğumuz "Büyük Reyhanlı Aşireti ve Bahadırlılar Tarih İnanış ve Halkbilimi" kitabıdır.

"Büyük Reyhanlı Aşireti ve Bahadırlılar Tarih İnanış ve Halkbilimi" kitabı toplam 442 sayfa olup Ön söz, Giriş, Kaynak Şahıslar Tablosu, Kaynakça, Kişi, Kuruluş ve Yer Adları

* Arş. Gör., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Hacı Bektaş Veli Araştırma ve Uygulama Enstitüsü, folklorist@hotmail.com

Dizini, Sözlük ve Resimler bölümü hariç sekiz bölümden oluşmaktadır. Eser, Artvin Üniversitesi'nin BAP programı çerçevesinde yürütülerek üç yıl içerisinde tamamlanmıştır.

Eserin önsözünde, Bahadırlıların Oğuz boyları içindeki yeri hakkında kısa bilgiler verdikten sonra çalışma alanı tespit edilmiş ve yazar, böyle bir eseri oluşturmasına neden olan bazı düşüncelerini zikredilerek eserin bölümleri hakkında çeşitli bilgiler sunmuştur. Ön sözün sonraki devam eden kısmında çeşitli teşekkür takdimleri sunulmuştur. Giriş bölümünde (11-14) "Araştırma Konusunun Alanı ve Tespiti", "Araştırma Alanı Hakkında Genel Bilgiler", "Derleme Bilgileri", "Halep'te Yaşayan Bayat Türkmenleri" , "Reyhanlı Aşireti ve Bahadırlılarla İlgili Arşiv Belgeleri Hakkında Bilgiler", "Türkmen Aşiretleriyle İlgili Yapılmış Çalışmalar" adlı alt başlıklar oluşturulmuştur.

Birinci bölüm, "Çeşitli Görüşler Işığında Türk, Bayat, Türkmen ve Bahadır Kelimesinin Anlamı"(17-28) başlığını taşımaktadır. Bu bölümde J. P. Roux, Ahmet Bican Ercilasun, Ebulgazi Bahadır Han, Tuncer Baykara, İbrahim Kafesoğlu gibi araştırmacıların görüşlerinde yola çıkılarak çeşitli kaynak taramalarıyla birlikte Türk adı incelenmiş ve Bayat boyu hakkında bilgi verilmiştir. Aynı bölümün devam eden kısmında "Türkmenler" başlığında Türkmenler hakkında kısa bilgi verildikten sonra Halep Türkmenleri ve Reyhanlı aşireti, Halep Türkmenleri içinde yer alan taifeler ve Halep Türkmenleri'nin coğrafi saha olarak dağılımı incelenmiştir. Bu bölümde son olarak Bahadır adı, Bahadır adını taşıyan tarihi şahsiyetler, yer adları ve Bahadır adını taşıyan çeşitli cemaatler ele alınmıştır.

İkinci bölüm, Türk Tarihine Mitolojik Bakış(29-32) başlığını taşımaktadır. Bu bölümde mitolojinin tanımı ve önemine değinilmiş ve Türk kültürü açısından nasıl bir önem arz ettiğini açıklamaya çalışmaktadır. Aynı bölümün diğer başlığında Türklerin tarih sahnesine çıkışı ve Oğuz Han mitolojisine dair açıklamalar bulunmaktadır. Bu bölümde Türklerin millet oluşu ve geniş bir coğrafyada hüküm sürmeleri hakkında çeşitli malumatlar sunulmuştur.

Üçüncü Bölüm, "Geçmişten Günümüze Bahadırlıların Tarihi"(33-54) başlığını taşımaktadır. Bu bölümde genelden özele bir metot izlenerek Göktürk Devletinden Bahadırlıların günümüzdeki durumuna kadar geçen tarihi süreç ele alınmıştır. Aşiretin isim olarak 1500'ü yıllardan itibaren arşiv kayıtlarında yer almış ise de Bayat boyu olarak birçok kaynak taraması yapılarak çeşitli belgelerle kanıtlanmıştır. Asya topraklarında Maveraünnehri gelen Türk toplulukları Müslümanlıkla tanışmasıyla birlikte İran'a göçü ve İran'ın Rey kentinden ayrılan Türkmenlerin Irak, Musul ve Suriye topraklarına yerleşmesi ayrıntılarıyla ele alınmıştır. Bu bölümün son kısmında Reyhanlı Aşireti ve Bahadırlıları 1800-1900 yıllarındaki iskân durumu hakkında bilgiler verilmiştir.

Dördüncü bölüm, "Yüzyıllara Göre Reyhanlı Aşiretinin Sosyal, İdari ve İktisadi Teşkilatları"(57-67) başlığını taşımaktadır. Aşiretin yönetim şeklinden askeri yapılanmasına, göç hareketlerinden sosyal yapısına dair açıklamalarda bulunulmuş ve misafir ağırlama, sürgün avı giyim kuşam, dini hayat ve yemekle ilgili gelenekler, çeşitli kaynak kişilerin görüşlerine başvurularak izahlarda bulunulmuştur. Aşiretin yerleşim yerleri, aile adları belgeler ışığında verilmiştir. Bahadırlıların günümüzde nüfusları hakkında aynı şekilde

kaynak kişilerin görüşlerine başvurularak oluşturulmuştur. Aynı bölümde İktisadi hayat konusu ele alınıp hayvancılık, yaylacılık ve tarım gibi geçim kaynaklarına yer verilmiştir.

Beşinci bölüm, “Halk Edebiyatı”(69-100) başlığını taşımaktadır. Bu bölümde Reyhanlı ve Yavuzeli’nde yapılan saha araştırmaları sonucunda çeşitli kaynak kişilerden birçok halk edebiyatı ürünleri derlenmiştir. Derlenen destan, efsane, fıkra, masal ve halk hikâyesi; alkış, kargış, atasözleri, deyimler ve tekerlemeler kendi içinde tasnif edilerek anlatılabilirlik ve konuşabilirlik türleri olarak ikiye ayrılmıştır. Tür tanımları yapılarak derlenen ürünle bölüme eklenmiştir.

Altıncı Bölüm, “Hayatın Geçiş Safhasındaki İnanışlar ve Pratikler”(101-129) başlığını taşımaktadır. Halkbilimi içerisine dâhil ettiğimiz bu kısım geçiş törenleri, inanç ve pratiklerden oluşmaktadır. Bu bölüm Bahadırlıların ikamet ettiği bölgelerde çeşitli anketler uygulanarak oluşturulmuştur. Doğum ilgili olarak doğum öncesi, doğum sırası ve doğum sonrası diye üç başlık altında incelenmiştir. Evlenme konusunda evlilik öncesi hazırlıklardan başlayarak düğün sonrasına kadar devam eden süreç belirli başlıklar altında sıralanmıştır. Ölüm konusunda ölüm sırası ve ölümden sonra yapılan inanç ve pratikler ele alınmıştır. Bu bölümün son kısmı olan “Diğer İnanmalar ve Pratikler” başlığı altında evren üzerine inanmalar, hayvanlarla ilgili inanmalar, bitkilerle ilgili inanmalar, insanlarla ilgili inanmalar, özel günler, nazar, şans ve bereket gibi çeşitli inanç ve pratikler üzerine yapılan alan araştırması ve çeşitli Türk dünyasından karşılaştırmalar ile bu bölüm oluşturulmuştur.

Yedinci bölüm, “Kaynak Kişilerin Bahadırlılar Hakkındaki Görüşleri ve Bazı Kitaplarda Alıntılan Sayfalar”(131-151) başlığını taşımaktadır. Yapılan alan araştırmalarıyla birlikte konuya hâkim olan çeşitli kaynak kişilerin yapmış olduğu derlemeler ve kendi birikimleriyle oluşturduğu metinler bulunmaktadır. Sözlü kültürden edinen bu malumatlar Bahadırlıları tarihi kökeni, göç ve dağılımları, örf ve adetleri, gelenek ve görenekleri hakkında çeşitli bilgiler sunmaktadır.

Sekizinci bölüm, “Arşiv Belgeleri, El Yazmalar(Cönkler) ve Mecmualar”(155-352) başlığını taşımaktadır. Bu bölümde saha araştırmaları sırasında toplanan arşiv belgeleri, cönkler ve mecmualar toplanmış orijinal hali ile transkripsiyonu ikisi bir arada verilmiştir. Bu şekilde okuyucunun daha iyi anlamasına olanak sağlamıştır.

Kitabın devamında sonuç, kaynak şahısların tablosu, kullanılan kaynakçalar, metinlerden yola çıkılarak oluşturulan sözlük ve konuyla ilgili resimler eklenmiştir. Eser sözlü tarih, edebiyat, halkbilimi ve farklı disiplinler için büyük bir önem arz etmektedir. Türk kültür tarihine böyle kıymetli bir eser sunan Yrd. Doç. Dr. Sedat Bahadır’ı tebrik eder, başarılarının devamını dilerim.